

همایش علمی- پژوهشی مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار

((با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه فرهنگیان، آموزش و پرورش، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان ارشاد اسلامی، سازمان شهرداری (استان کرمانشاه) مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (استان تهران) و ...))

سر دبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نماینده مقالات در ۸ پایگاه ملی و بین المللی)

تاریخ برگزاری همایش: ۱۱ اسفند ۱۴۰۱ شماره مقاله: ۱۲/۹۹۰۹ رده بندی کنگره: ح ۲۴/۹۰۰۵

رفع مشکل دانش آموزان پایه سوم ابتدایی مدرسه

مهندس شیرزادی کرمانشاه در درس قرآن

شقایق مرادی

دانشجوی مقطع کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان

چکیده

هدف از این پژوهش بالا بردن کیفیت مهارت روخوانی و درک قرآن دانش آموزان یک کلاس پایه ی سوم ابتدایی دبستان مهندس شیرزادی است که ایده ی انجام این پژوهش برخورد با دانش آموزانی در درس کارورزی بوده است که در قرائت قرآن و درک مفاهیم آن دچار مشکلات فراوانی بودند و به کلاس قرآن بی علاقه‌گی نشان می دادند و تصمیم گرفتم که این معضل را در کلاس حل کنم و کار خود را بر اساس چارچوب های عمل اقدام پژوهی و به ترتیب اولویت ها و با توجه به اهمیت و نقش قرآن در زندگی ما آغاز کردم و ابتدا ریشه های این معضل که عبارت است از کسل بودن کلاس قرآن و آموزش مجازی در سال های گذشته را شناسایی کردم. با روش هایی از قبیل توجیه اولیای دانش آموزان ، آموزش رعایت آداب و اصول احترام به قرآن ، استفاده از فایل های صوتی، تدریس عملی آموزش، آموزش آیه الکرسی همراه با ذکر ، ساخت گنجینه ی پیامهای قرآنی و احادیث اسلامی ، تهیه و خواندن کتاب های داستان و شعر قرآنی ، اجرای نمایش های قرآنی باعث جلب توجه و علاقمندی و رفع این مشکل شدم .

واژگان کلیدی: قرآن - اقدام پژوهی - قرائت قرآن - پایه سوم ابتدایی - کارورزی

بخش اول: مقدمه و کلیات

بند اول: مقدمه

قرآن پیام روشن الهی است که همه انسان ها را به راستی و رستگاری دعوت می کند. از صدر اسلام تاکنون، آموزش این پیام جاودانه الهی، از مهمترین ارکان تعلیم و تربیت در میان مسلمانان بوده است. در کشور ما نیز به اقتضای جایگاه خاص دین در فرهنگ مردم و جایگاه ویژه قرآن در اعتقادات دینی، آموزش این کتاب آسمانی همواره مورد توجه بوده است. از این رو در اهداف کلی نظام آموزشی به ضرورت یادگیری قرآن بطور عام و یادگیری روخوانی آن بطور خاص توجه شده است (رضوانی پرتو و همکاران، ۱۳۸۸). نظر به اهمیت آشنایی با قرآن و با توجه به اینکه نظام آموزشی بنا به ضرورت تغییرات اجتماعی یکی از سازمانهای پیچیده و بزرگ در هر کشور محسوب میشود و با رشد و توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی پیوندی ناگسستنی دارد، برخی از مسئولیت های اصلی در حوزه آموزش قرآن برای کودکان و نوجوانان بر دوش این نهاد قرار داده شده است (ضرغامی، ۱۳۹۴). شاید بتوان گفت روشن ترین و مهمترین هدف آموزش عمومی قرآن و گنجاندن آن در برنامه درسی مقاطع تحصیلی و دستیابی به توانایی یا خواندن قرآن کریم است که گاهی از آن به آموزش روخوانی و روانخوانی قرآن یاد می شود و هدف از دستیابی به این مهارت خواندن مستمر و روزانه قرآن کریم می باشد (منصوری، ۱۳۹۳). رسیدن به جایگاه واقعی قرآن و شکل گیری زندگی اسلامی برگرفته از آموزه های قرآن میسر نخواهد بود مگر در سایه آموزش قرآن به تمام احاد جامعه و نه آموزشی محدود به قرائت و روخوانی بلکه آموزشی عمومی که همه شاخصه های آموزش قرآن را در بر گرفته و قابلیت آموزش به تمامی افراد را دارد و در نهایت آثار آن در زندگی افراد ملموس باشد به عبارتی یعنی ایجاد توانایی خواندن قرآن همراه با فهم و تدبیر در آن و بهره گیری مردم از تعالیم قرآن در زندگی که این هدف همان رسالت نظام آموزش عمومی قرآن است. بنابراین میتوان نتیجه گرفت که نظام آموزشی برای رسیدن به آموزش عمومی قرآن می بایست به دنبال ارتقای بهره وری در این اهداف باشد چرا که این اهداف در صورت تحقق قادر خواهد بود آنچه را که از آن به عنوان آموزش جامع قرآن یاد می شود را محقق سازد. از مهم ترین اهداف دوره های آموزش قرآن در دوره ابتدایی، روخوانی صحیح قرآن به صورت شمرده و آرام از روی مصحف با استفاده از رسم الخط آموزشی است. این رسم الخط نزدیکترین رسم الخط به زبان فارسی

است. در واقع این رسم الخط مغایر با رسم الخط عربی قرآن نیست اما چون با تلفظ نادرست حروف زبان عربی و بالتبع نادرست خواندن آیات قرآن تغییراتی در معانی آن ایجاد میکند، شایسته است شیوه تلفظ صحیح حروف و کلمات قرآن به فراگیران آموزش داده شود تا با تلفظ درست حروف و کلمات و با تشویق فراگیران به درست خواندن قرآن، شخصیت آنها قرآنی یا به عبارتی ربانی شود. سواد قرآنی چهار رکن دارد: کسب مهارت خواندن (اولین و مهم ترین رکن است). خواندن قرآن در مدرسه به معنای قرائت قرآن با رعایت فنون چهارگانه (تجوید، صوت و لحن، وقف و ابتدا) نیست، بلکه منظور فقط صحیح خوانی آیات است.؛ بنابراین اولین گام در آموزش قرآن حرکت به سوی روخوانی و روان خوانی این کتاب شریف است که قرآن آموز باید آن را فراگیرد. اینجانب شقایق مرادی دانشجوی ترم ششم رشته آموزش ابتدایی، در این پژوهش با موضوع چگونگی حل مشکل روخوانی قرآن دانش آموزان یک کلاس پایه سوم مدرسه مهندس شیرزادی به دنبال این هستم تا با مشخص کردن علل عدم توانایی در روخوانی و با بکارگیری روش های جدید، مشکل روخوانی آنها را در درس قرآن حل کنم و آنها را به یادگیری و روخوانی قرآن علاقه مند کنم.

بند دوم: بیان مساله و ضرورت تحقیق

دین اسلام برای یادگیری و یاد دادن اهمیت زیادی قائل شده است و هر دانشی که برای دنیا و آخرت انسان مفید باشد در آموزه های دین اسلام مطلوب به شمار می رود. از جمله موضوع هایی که یادگیری آن توسط اهل بیت (ع) مورد تأکید قرار گرفته است، یادگیری و یاد دادن قرآن کریم است (سهرابی، ۱۳۹۹). عصر روز دوشنبه در حالی که آماده میشدم برای رفتن به جلسه کارورزی، به برنامه روزانه دانش آموزان کلاس سوم خانم محمدی نگاهی انداختم. دانش آموزان زنگ دوم قرآن داشتند و از این رو بنده هم چون در آن زمان به مدرسه رسیده بودم، تصمیم گرفتم که برای شروع کارورزی از زنگ قرآن شروع کنم. در طول روز با توجه به عینک انتقادی که بر چشم خویش قرار میدادم همواره به دنبال موضوعات حائز اهمیت در مدرسه بودم، که زنگ قرآن توجه مرا به خویش جلب کرد. پس از مرور دروس گذشته توسط معلم در ابتدای کلاس، خانم محمدی از تعدادی از دانش آموزان خواستند که از روی آیات درس گذشته روخوانی کنند.

طی ساعتی که در کلاس آنها بودم متوجه شدم که آنها در روخوانی قرآن مشکل دارند و سرعت آنها بسیار کند است. بعد از مکث های فراوانی که در طی روخوانی دارند نیز به اشتباه کلمات را تلفظ می کنند. ابتدای کار باید به نکته ای توجه کرد آن هم کتاب قرآن ابتدایی دانش آموزان را به این چنین وضعی درآورده یا روش تدریس معلم ضعیف است و یا دانش آموزان اطلاعات کافی درباره اهمیت قرآن و آموختن آن نمیدادند. از جمله فواید روخوانی قرآن بر کودکان ابتدایی این است که قبل از هر چیز این اعتقاد و باور برای آنان ایجاد شود که خدای متعال خالق و پروردگار ایشان است و قرآن نیز کلام او می باشد، تا اینکه روح قرآن در قلبشان نفوذ کند و نور آن در افکار و ادراکات و حواسشان بتابد و آن را روشن گرداند، و باید از آغاز کودکی عقاید دینی و احکام قرآن به آنان تلقین شود، تا بر اساس محبت و علاقه به قرآن و بر حسب رهنمودها و انجام اوامر و پرهیز از نواهی آن پرورش یابند، و پیوسته در دوران جوانی و پیری متخلق به اخلاق قرآن متمسک به برنامه و راه و روش آن گردانید (جلیلی و سرگزی، ۱۳۹۶).

آموزش روخوانی قرآن در دوران ابتدایی به صورت جامع می تواند مهارت روخوانی و قرائت قرآن کریم را به طور چشم گیری افزایش دهد البته تمرکز اصلی آموزش و پرورش در این مقطع تحصیلی بر روی مهارت روخوانی قرآن کریم و گاهی فهم پیام های قرآنی است یعنی نگاه آموزش و پرورش این است که از همان ابتدای تحصیل مهارت های اصلی یادگیری دانش آموزان ساماندهی شود.

بند سوم: اهداف و فرضیات

الف - هدف اصلی

حل مشکل روخوانی دانش آموزان یک کلاس پایه سوم مدرسه مهندس شیرزادی

ب - اهداف ویژه یا اختصاصی

۱: افزایش سرعت روخوانی دانش آموزان

۲: تقویت روخوانی صحیح دانش آموزان

۳: افزایش علاقه دانش آموزان به زنگ قرآن

ج - فرضیات یا سوالات پژوهشی

- ۱ : چه عواملی باعث افت تحصیلی دانش آموزان در درس قرآن شده است ؟
- ۲ : چه عواملی علاقه و انگیزه آنها را نسبت به درس قرآن کمتر کرده است ؟
- ۳ : چه عواملی در مشکلات روخوانی قرآن دخیل هستند؟
- ۴ : چگونه میتوان مشکل روان خوانی دانش آموزان را حل کنم؟
- ۵ : چگونه میتوانم علاقه آنها را به کلاس قرآن افزایش دهم؟

بند چهارم: بررسی پیشینه

۱ : رضوانی ، دکتر محمود و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی تحت عنوان ارزشیابی برون داد برنامه آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی، به این نتیجه رسیدند که عملکرد دانش آموزان دو زبانه (یعنی دانش آموزانی که زبان مادری آن ها غیرفارسی است) در صحت و سرعت روخوانی، در مقایسه با عملکرد دانش آموزان فارسی زبان تفاوت معناداری دارد و این تفاوت به نفع دانش آموزان تک زبانه (فارسی زبان) است. در مقایسه دو جنس نیز، عملکرد دختران به طور معناداری بهتر است.

۲: شاه آبادی ، محمدرضا و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان، تاثیر قصه های قرآنی بر مهارت پرسشگری دانش آموزان، نتایج پژوهش نشان داد مهارت های پرسشگری دانش آموزانی که قصه های قرآنی را دریافت کرده بودند به طور معناداری بالاتر از مهارت های پرسشگری دانش آموزانی است که قصه های قرآنی را دریافت نکرده اند. همچنین قصه های قرآنی بر مهارت پرسشگری موثر بوده و در طول زمان از پایداری مناسبی برخوردارند . نتیجه کلی این پژوهش مشخص شد که قصه های قرآنی روشی موثر برای ارتقای مهارت های پرسشگری دانش آموزان است.

۳ : در پژوهش آزمایشی به منظور بررسی اثربخشی آموزشی مدارس قرآن بر مهارت روانخوانی قرآن دانش آموزان مقطع ابتدایی مدارس شهر بردسکن انجام شده، ضرغامی و همکاران ۱۳۹۴ ، به این نتیجه

رسیدند که برگزاری دوره های آموزشی قرآن تأثیر مهمی بر مهارت روخوانی دانش آموزان ابتدایی میگذارد. ضمن آن مشخص شد بیشترین تأثیر را از طریق آموزش های مرتبط با هم بدست می آید. همچنین بین جنسیت دانش آموزان و میزان این تأثیرگذاری تفاوتی مشاهده نشد. لذا به طور کلی برگزاری دوره های آموزش در بهبود روخوانی قرآن در دانش آموزان ابتدایی تأثیر مثبتی داشته و دست کم به برخی از اهداف خود دست یافته است.

۴ : تحقیقی را با هدف بررسی تأثیر آموزش قرائت قرآن کریم بر توانایی خواندن متن و قرائت قرآن دانش آموزان پسر کم توان ذهنی شهر کرمان انجام داده است. ضرغامی و همکاران (۱۳۹۴) در این تحقیق که با استفاده از روش شبه آزمایشی از نوع پیش آزمون پس آزمون انجام شده، بدین نتایج رسیده است که آموزش قرائت قرآن کریم بر دو فرضیه اصلی از جمله توانایی خواندن قرآن و صحت خواندن متن تأثیر داشته است و این دو فرضیه تأیید شدند اما تأثیری بر سرعت خواندن متن دیده نشد و اثر بخشی آموزش قرائت قرآن کریم بر صحت خواندن متن بستگی به نگرش دینی مادران داشت و این فرضیه فرعی نیز تأیید شد.

۵ : صفریایی (۱۳۹۲)، تحقیقی را با هدف بررسی عوامل مؤثر بر روخوانی، روانخوانی و انس با قرآن دانش آموزان دوره ابتدایی در شهرستان هیرمند انجام داده است. این پژوهش در مرحله اول، به استخراج و استنباط مهم ترین عوامل مؤثر بر روخوانی، روانخوانی و انس با قرآن دانش آموزان از دیدگاه معلمان پرداخته و در مرحله دوم، که با استفاده از روش پژوهش نیمه تجربی صورت گرفته است، به بررسی تأثیر چهار روش تدریس بخش بخش خوانی، تدریس و ارزشیابی مثبت بر اساس تفاوت های فردی، تمرین و تکرار و تشویق های کلامی و غیر کلامی پرداخته است. جامعه آماری در مرحله اول معلمان شاغل در دوره ابتدایی و جامعه آماری مرحله دوم کلیه دانش آموزان مقطع ابتدایی بوده اند. نتایج حاصل از تحقیق وی نشان داده که، در زمینه روخوانی و روان خوانی بین دو گروه آزمایش و کنترل در روش تدریس بخش بخش خوانی و روش تمرین و تکرار، تفاوت معناداری وجود دارد. اما در مؤلفه انس با قرآن، بین این دو گروه تفاوت معناداری مشاهده نشد. در زمینه روخوانی و روانخوانی، بین گروه های مورد نظر در روش تدریس ارزشیابی مثبت بر اساس تفاوت های فردی، و تشویق های کلامی و غیر کلامی تفاوت معناداری مشاهده نشد. اما در مؤلفه انس با قرآن بین دو گروه آزمایش و کنترل در زمینه روش

تدریس، ارزشیابی مثبت بر اساس تفاوت های فردی و تشویق های کلامی و غیر کلامی تفاوت مشاهده شده معنادار بوده است.

۶ : کاظمی (۱۳۸۹) نیز در پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش های قرآنی دوره پیش دبستانی بر مهارت خواندن دانش آموزان پسر اول ابتدایی شهر بردسکن (خراسان رضوی) پرداخته و با مقایسه مهارت های خواندن در دو گروه از دانش آموزان پایه اول ابتدایی که تجربه های جداگانه در آموزش قرآن در دوره پیش دبستانی داشته اند، به بررسی پیامدهای دوره آموزش خواندن قرآن بر مهارت خواندن آنان در کلاس اول ابتدایی اقدام نموده است . نتایج آزمون سه فرضیه تحقیق شامل ۱. آموزش های قرآنی در افزایش مهارت روخوانی کلمات یک متن توسط دانش آموزان پسر پایه اول ابتدایی تأثیر مثبت دارد. .. آموزش های قرآنی در افزایش مهارت روان خوانی کلمات یک متن توسط دانش آموزان پسر پایه اول ابتدایی تأثیر مثبت دارد و ۳ . آموزش های قرآنی در افزایش توانایی پاسخ به سؤالیهای مطرح شده از محتوای متن خوانده شده توسط دانش آموزان پسر پایه اول ابتدایی تأثیر مثبت دارد، نشان داد که بین هیچ یک از موارد ذکر شده در فرضیه ها تفاوت معناداری وجود نداشت.

۷ : در تحقیقی که خوش خلق (۱۳۸۸) با هدف ارزشیابی اجرای آزمایشی برنامه جدید قرآن در دانش آموزان پایه سوم ابتدایی انجام داد، نتایج نشان داد که علی رغم نگرانی های موجود، بین عملکرد تحصیلی دانش آموزان پایه سوم مشمول طرح و غیر مشمول طرح در دروس فارسی، علوم و ریاضیات تفاوت معناداری وجود ندارد؛ دانش آموزان مشمول مانند غیر مشمول از لحاظ عاطفی با قرآن انس داشتند. با اجرای برنامه در طول سال تحصیلی و پایان آن، نگرش معلمان، مدیران و به ویژه والدین نسبت به برنامه به طور قابل ملاحظه ای مثبت شده است. معلمان مشمول طرح هنوز قادر نیستند بر اساس پیش بینی های به عمل آمده روخوانی را به دانش آموزان یاد دهند. علی رغم برتری نسبی دانش آموزان مشمول طرح در روخوانی قرآن با مقایسه با غیر مشمولان آنان هنوز در شمرده خواندن قرآن به حد متوسط نرسیده اند.

۸ : حسونند (۱۳۹۲) ، طی پژوهشی با عنوان بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر ترویج فرهنگ حفظ و قرائت قرآن کریم در بین دانش آموزان مدارس متوسطه شهرستان الیگودرز، بدین نتایج رسید که بین

متغیرهای مستقل حاکمیت جو صمیمانه و دوستانه فرزندان با والدین به دور از هرگونه تشویش خاطر و گرایش عاطفی با نظیر آنان، وجود سیستم تشویش ایده آل فرزندان به حفظ و قرائت قرآن کتیریم توسط خانواده های آنان، گرایش خانواده ها به تشویق ایده آل و به موقع فرزندان به استفاده از کلاس های قرآنی و سی دی های آموزشی و استقبال از کلاس های قرآنی در زمان بیکاری و تابستان از بدو تحصیل، میزان اهمیت دار تلقی کردن حفظ و قرائت قرآن کریم و حافظان قرآن کریم توسط خانواده های دانش آموزان، میزان هماهنگی و انسجام رفتاری و گفتاری دبیران قرآن از لحاظ آموزه های مذهبی، کارکرد و عملکرد مناسب شوراهای اولیا و مربیان مدارس متوسطه در آگاه سازی و تشویق خانواده های پیش رو در این امر، عادلانه بودن ارتقا افراد دانش آموز حافظ قرآن کریم و برتر در مسابقات شهرستانی بر پایه معیارهای علمی و استفاده از مجرب ترین و زبده ترین کادر و متغیر تعمیق و ترویج فرهنگ حفظ و قرائت قرآن آموزشی توأم با تشویق آنان در تدارک برنامه های آموزشی قرآن کریم ارتباط وجود دارد

۹: در تحقیقی حسین خانی(۱۳۸۹)، به بررسی راهبردهای روانشناختی حفظ قرآن پرداخته است. در این بررسی وی موضوعاتی مانند؛ روانشناختی دانش، انگیزش، اراده، تکرار و مرور، بستن و گسترش، سازماندهی و رعایت بهداشت و تغذیه مناسب مورد توجه قرار داده است.

۱۰: موگهی (۱۳۸۳) در یک تحقیق مروری به بررسی مقدمات، وسایل و شرایط حفظ قرآن پرداخته است. نتایج این بررسی مقدمات حفظ قرآن را شامل ۱۴ مورد میداند که از جمله آنها ۱. مطالعه کتب با موضوع روش حفظ قرآن ۲. استفاده از وسایل سمعی وبصری و رایانه ای ۳. مشورت با حافظان قرآن ۴. یاد گرفتن تلفظ صحیح اسم سوره ها و خواندن صحیح حروف مقطعه و اسم دیگر سوره ها و نیز ترتیب سوره ها و تعداد آیات هر یک ۵. استفاده نکردن از یک قرآن خاص و معین برای حفظ ۶. از قرآنی استفاده کنید که نه خیلی بزرگ و سنگین و نه خیلی کوچک باشد. در ادامه شرایط حفظ قرآن را برای فرد در مرحله اول توجه به ارزش و اهمیت خود قرآن، دوم توجه به مسئولیت خود در برابر یادگیری و سوم توجه به ارزش و اهمیت حفظ قرآن و چهارم توجه به اهداف حفظ قرآن می داند.

۱۱: شیخی زاده اول (۱۳۹۲)، در تحقیقی باهدف بررسی نقش معاونان و مربیان پرورشی در توسعه و ترویج انس دانش آموزان مقطع ابتدایی با قرآن کریم در سطح شهرستان قاین در یافته های خود این

طور عنوان نموده است که میان مربیان پرورشی مقطع ابتدایی و فعالیتهای آنان با میزان توسعه و ترویج انس با قرآن در بین دانش آموزان رابطه مستقیم وجود دارد. از دیدگاه دانش آموزان مقاطع مختلف تحصیلی به خصوص دانش آموزان پایه پنجم فعالیت های مربیان پرورشی مقطع ابتدایی می تواند تا حد زیادی پاسخگوی نیازمندی های اساسی آنان در زمینه انس با قرآن باشد. از دیدگاه دانش آموزان مقاطع مختلف تحصیلی به خصوص دانش آموزان پایه سوم برنامه ها و فعالیت های قرآنی مربیان پرورشی تا حدودی با توسعه انس دانش آموزان به قرآن منطبق است . مربیان محترم پرورشی در رساندن اهداف تربیتی- قرآنی وزارت آموزش و پرورش به نقطه مطلوب هماهنگ و مؤثر عمل نمی کردند.

۱۲ : ایرانمنش، رستمی زاده و باقری (۱۳۹۳) ، طی پژوهشی به بررسی آثار انس با قرآن در رفتارهای دانش آموزان دبیرستان های دخترانه شهر کرمان پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان داد در مقایسه دانش آموزان مأنوس به قرآن و سایر دانش آموزان، دانش آموزان مأنوس با قرآن نسبت به سایر دانش آموزان کمتر دارای ویژگی های روان آزردہ گرایی و گشودگی به تجربه بوده، در مورد ویژگی های برون گرایی، موافق بودن و باوجدان بودن این نسبت بیشتر است. میزان انس با قرآن بر حسب پایه تحصیلی، معدل و تحصیلات پدرها تفاوت معناداری را نشان نداد.

بند چهارم: نوآوری طرح

قرآن معتبرترین منبع معارف اسلام و معجزه جاودان رسول گرامی است. از این رو، درس قرآن در میان درس های گوناگون دوره های تحصیلی، از اهمیت ویژه ای برخوردار است. نگاهی اجمالی به دستاورد آموزش قرآن در کشور ما نشان می دهد که این دستاورد، نه با اهمیت و جایگاه ویژه قرآن در اسلام تناسب دارد و نه با میزان علاقه و اهمیتی که تمام آحاد مردم برای قرآن کریم قایل هستند با توجه به تاثیر و بازتابی که قرآن و آموزش آن در زندگی انسان دارد، به بررسی پژوهش حاضر پرداختم. این پژوهش با موضوع (چگونه توانستم مشکلات روخوانی قرآن مهدی را حل کنم؟) برای نخستین بار است که در دبستان شهید سلیمانی انجام گرفته است و از این جهت دارای نوآوری است چرا که به معلمانی که با اینگونه دانش آموزان مواجه میشوند بسیار کمک کننده است.

بند پنجم: روش پژوهش

تحقیق حاضر یک پژوهش کیفی است که به روش اقدام پژوهی صورت گرفته است. اقدام پژوهی از رویکردهای مهم در پژوهش های کیفی به شمار می رود. در این رویکرد، پژوهشگر یا مرجع تغییر و تحول، مسئله یا مشکل را شناسایی می کند و برای حل مشکل یا ایجاد تغییر، به طور دقیق اطلاعاتی را جمع آوری می کند و سپس به اقدام مناسب مبادرت می ورزد و از نتایج اقدام پژوهی ارزیابی به عمل می آورد. اقدام پژوهی مرحله ای دارد که پژوهش حاضر بر اساس آن مراحل صورت گرفته است. این مراحل عبارت اند از: ۱ تعیین مسئله ۲ توصیف وضع موجود، ۳ گردآوری اطلاعات، ۴ تجزیه و تحلیل داده ها، ۵ بررسی راه حل های رفع مسئله، ۶ اجرای راه حل ها و نظارت بر آن، ۷ جمع آوری اطلاعات شواهد ۸ ارزیابی راه حل و تعیین اعتبار، ۹ ارائه گزارش نهایی،

برای جمع آوری داده های پژوهش از مشاهده رفتار دانش آموز، مصاحبه با والدین و نظرسنجی معلمان استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه و مدنظر این پژوهش دانش آموزان یک کلاس پایه سوم دبستان مهندس شیرزادی شهر کرمانشاه است. روش نمونه گیری نیز، مشاهده مستقیم دانش آموزان و سرشماری می باشد و نتایج پژوهش توسط استاد راهنمای درس کارورزی نیز اعتبارسنجی شد.

بخش دوم: پردازش تحلیلی موضوع

• توصیف وضع موجود

اینجانب شقایق مرادی دانشجوی ترم ششم کارورزی هستم. مدرسه ای که من برای گذراندن دوره کارورزی در آن مشغول به تدریس و کارآموزی هستم، مدرسه مهندس شیرزادی نام دارد. این مدرسه در بلوار کارگر، شهر کرمانشاه قرار دارد، مدرسه در محله با سطح اقتصادی نسبتاً پایین قرار دارد و از امکانات زیادی برخوردار نیست. کلاسی که به عنوان کارورز در آن مشغول به تدریس هستم در پایه سوم است و آموزگار آن کلاس خانم زهره محمدی هستند. در جلسه اول که در کلاس خانم محمدی حاضر شدم زنگ قرآن بود و بنده در همان جلسه اول بسیاری از موارد از جمله روخوانی قرآن دانش آموزان را زیر نظر گرفتم و به نظر میرسد که دانش آموزان کلاس خانم محمدی در روخوانی قرآن ضعیف باشند زیرا

بسیاری از کلمات را به اشتباه و کندی می خواندند . بنابراین این موضوع توجه مرا بسیار جلب کرد و در دو جلسه بعد هم در زنگ قرآن روخوانی آنها را مد نظر قراردادم و متوجه شدم که دانش آموزان به سبب مشکل در روخوانی قرآن دچار نوعی بی علاقه‌گی به زنگ قرآن شده اند و تلاشی برای بهبود این مشکل نمیکنند.

بخش سوم: تعریف علمی واژه های کلیدی

روخوانی قرآن:

عبارت است از تلفظ صحیح کلمات و آیات قرآن کریم از نظر کتابت و علامت گذاری. (نصوحی ۱۳۹۷)

آموزش قرآن :

خواندن آیات توسط معلم و شنیدن و تکرار آنها توسط قرآن آموز تا جایی که این امر منجر به انتقال آیات قرآن از درون قلب معلم به قلب متعلم گردد. (احمدی، ۱۳۸۵)

آموزش عمومی:

آموزش عمومی برنامه آموزشی است که به طور معمول کودکان در حال توسعه بر اساس استانداردهای دولتی دریافت می شود و باید توسط استاندارد سالانه آموزش استانداردهای ملی ارزیابی شود. این روش ترجیح داده شده برای توصیف آن مترادف آموزش منظم است. این ترجیح داده میشود زیرا اصطلاح "منظم" نشان می دهد که کودکان دریافت خدمات آموزشی ویژه به نوعی نامنظم " هستند(اسرار، ۱۳۷۳)

بند اول: مشاهده

معمولا اولین راه ارتباطی با محیط اطرافمان مشاهده میباشد که یکی از اولین و ساده ترین راه ها است. از طریق مشاهده دانش آموزان در کلاسها در پایان ارزشیابی ها و حالات روحی و روانی آنها در کلاس، برخورد آنها با همکلاسی هایشان میتواند یکی از ویژگیهای اخلاقی و تربیت آنها دست پیدا کرد. من

هم به عنوان کارورز با مشاهده دانش آموزان هنگام قرائت قرآن متوجه مشکل آنها شدم البته در ترجمه آیات تا حدودی مشکل ندارند اما در رابطه با روخوانی مشکل جدی دارند.

بند دوم: مصاحبه

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد مشکل روخوانی دانش آموزان تصمیم گرفتم که با خانم محمدی معلم دانش آموزان و معلم سال گذشته آنها صحبت کنم:

معلم : در ابتدا با خانم محمدی درباره علت مشکل دانش آموزان در روخوانی درس قرآن صحبت کردم. ایشان فرمودند که از ابتدای سال تحصیلی خودشان هم متوجه این مشکل شده اند اما ایشان، کرونا و عقب ماندن بچه ها در سال تحصیلی گذشته را عامل اصلی این موضوع می دانستند همچنین بیان کردند که مدام برای بچه ها از روی عبارات قرآنی و آیات میخوانند اما تاکنون نتیجه ای دریافت نکرده اند.

دانش آموزان : به منظور آگاهی بیشتر در این زمینه با تعدادی از دانش آموزان صحبت کردم بچه ها نیز عوامل چون سخت بودن عبارات عربی، آشنا نبودن با اصول صحیح روانخوانی و کسل بودن کلاس درس قرآن را از عوامل و دلایل اصلی مشکل در روخوانی قرآن میدانستند.

معلم سال گذشته:

با معلم سال گذشته آنها یعنی خانم عبادی صحبت کردم ایشان بیان کردند که به دلیل مجازی بودن آموزش امکان انتقال درست مطالب و آموزش روخوانی فراهم نبود و از طرفی هم اکثر و بچه ها و خانواده هایشان نسبت به این موضوع بسیار بی اهمیت بودند.

بند سوم: تجزیه و تحلیل داده ها

در این قسمت اطلاعات مرحله قبل در مورد مشکل دانش آموزان در روخوانی قرآن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و بر این اساس نتایج زیر حاصل شد:

۱: از مشاهده رفتار دانش آموزان در کلاس درس قرآن مشخص شد که آنها در خوانش قرآن مشکل دارند و به خواندن و در تلفظ صحیح عبارت قرآنی نیز دچار مشکل هستند و کند می خوانند.

۲: از طریق مصاحبه با معلم دانش آموزان و معلم سال گذشته آنها دریافتیم که عواملی چون مجازی بودن آموزش در سال گذشته به روز نبودن روشهای تدریس درس قرآن و دشواری محتوای درس قرآن سوم دبستان از علل اصلی مشکل دانش آموزان در روخوانی قرآن است.

بند چهارم: انتخاب راه جدید به صورت موقت

۱: توجه اولیای دانش آموزان در خصوص اهتمام ویژه آنان به درس قرآن

۲: آموزش رعایت آداب و اصول احترام به قرآن از سوی دانش آموزان

۳: استفاده از فایل های صوتی در هنگام تدریس

۴: تدریس عملی آموزش وضو و نماز به دانش آموزان

۵: آموزش آیه الکرسی به دانش آموزان همراه با ذکر ایام هفته

۶: ساخت گنجینه ی پیامهای قرآنی و احادیث اسلامی توسط دانش آموزان

۷: تهیه و خواندن کتابهای داستان و شعر قرآنی برای دانش آموزان

۸: اجرای نمایشهای قرآنی در کلاس توسط دانش آموزان

بخش چهارم: اجرای طرح جدید و نظارت بر آن

با توجه به اینکه دانش آموزان بیشتر زمان خود را در خانه سپری میکنند والدین باید نسبت به تشویق و نظارت بر فرزندشان در خصوص آشنایی با قرآن و روخوانی صحیح آن اقدامات لازم را به عمل بیاورند. چرا که در صورتی که تمرین و تکرار نداشته باشد موجب فراموشی درس میشود، بنابراین با مشورتی که

با آقای مدیر دهم ایشان جلسه ای با والدین بچه ها ترتیب دادند و با آنها در این خصوص صحبت کردند. خانم محمدی نیز در ابتدای تدریس علاوه بر اینکه خودشان درس جدید را روخوانی میکردند فایل‌های صوتی با صدای قاریان متفاوت را برای بچه ها می گذاشتند و بچه ها را به ساخت گنجینه پیام قرآنی و احادیث اسلامی دعوت می کردند و در پایان درس نیز دانش آموزان را به طراحی و اجرای یک نمایش مرتبط با محتوای درس جدید دعوت می کردند.

بند اول: گردآوری اطلاعات و شواهد نوع دوم

پس از اینکه آقای مدیر با اولیای دانش آموزان درباره مشکل روخوانی دانش آموزان صحبت کردند آنها تقریباً پیشرفت هایی کرده بودند چرا که با توجه به اینکه از قبل در خانه مطالعه داشتند در کلاس با سرعت بهتری نسبت به قبل روخوانی میکردند و در مواردی هم که مکث داشتند میتوانند بالاخره کلمات را صحیح تلفظ کنند. با تغییر روشهای تدریس قرآن از سوی خانم محمدی و استفاده از فایل‌های صوتی قرائت قرآن، بچه ها علاوه بر اینکه به زنگ قرآن و روخوانی آیات علاقه مند شده بودند در خوانش آنها نیز بسیار بهتر شده بودند و با سرعت نسبتاً قابل قبولی از روی آیات قرآنی می خواندند.

بند دوم: ارزشیابی تأثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن

پس از اعمال راهکارها با گذشت حدود یک ماه کم کم مشکل روخوانی دانش آموزان حل شد. اولیای بچه ها تغییرات به وجود آمده در خوانش قرآن فرزندانشان را کاملاً حس میکردند و خانم محمدی نیز از روند پیشرفت بچه ها راضی بودند همچنین با توجه به اینکه اعمال روش های جدید تدریس موجب افزایش علاقه و انگیزه دانش آموزان شده بود کلاس درس برای خانم محمدی و همچنین بچه ها دایره خسته کننده نبود و علاوه بر افزایش کارایی کلاس روابط بین بچه ها با معلم نیز بهتر شده بود.

نتیجه گیری

از آنجا که آشنایی با قرآن لازمه زندگی انسان است و در واقع از مهمترین اصول دین داری است و دوری از آن می تواند انسان را به گمراهی بکشد لازم است با بکارگیری روشهایی این مشکل حل شود و دانش آموزان به قرآن علاقه مند شوند و به صورت خیلی ارادی به آن گرایش پیدا کنند در این راستا و در

این پژوهش که به روش اقدام پژوهی انجام گرفته است با بهره گیری از روشهای چون مشاهده مصاحبه با معلم، دانش آموز و معلم سال گذشته آنها این مسئله یعنی مشکل در روانخوانی قرآن اطلاعاتی کسب شد و مشخص شد که عواملی چون شرایط کرونا و دوری بچه از کلاس درس بی توجهی والدین به درس قرآن و اعمال نکردن جدیت در این خصوص، به روز نبودن روشهای تدریس و سخت بودن محتوای عربی کتاب قرآن از علل مشکلات در روانخوانی قرآن بچه ها است بنابراین با مشورت با آقای مدیر و انجام یک جلسه با والدین تغییر روش تدریس معلم مشکل روان خوانی بچه ها تا حد قابل ملاحظه بهبود یافت در صورتی که روشهای فوق، موفق نباشد می توان با مشورت با معلمان قرآن که در این خصوص تجربه بیشتری دارند برای حل مشکل راه حل های بهتری اندیشید .

منابع و مأخذ:

۱. أعظم ، ایرانمنش ، أسماء ؛ رستمی زاده ؛ رضا ؛ و باقری ، مسعود (۱۳۹۳) آثار انس با قرآن بر ویژگی های شخصیتی دانش آموزان دبیرستانهای دخترانه شهر کرمان ، مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۰ (۲۰) ۲-۳۳.
۲. جلیلی ،منصوره، و سرگزی سمیرا (۱۳۹۶) بررسی تاثیر تقویت روخوانی قرآن بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان هیرمند.
۳. حسونود، مجتبی (۱۳۹۲). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر ترویج فرهنگ حفظ و قرائت قرآن کریم در بین دانش آموزان مدارس متوسطه شهرستان الیگودرز ، پایان نامه کارشناسی ارشد (گرایش مردم شناسی) ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک دانشکده علوم انسانی، گروه علوم اجتماعی
۴. زرنگار، أحمد (۱۳۹۳) حفظ قرآن ، دانشنامه جهان اسلام، جلد ۱۳
۵. سعیدی رضوانی، محمود؛ پرتو مسلم؛ و سرشور خراسانی، غلام عباس (۱۳۸۸). ارزشیابی برونداد برنامه آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی ، نوآوریهای آموزشی، ۸ (۲۳)، ۳۶۷.
۶. سهرابی، حیدر و سهرابی زینب (۱۳۹۹) سنجش میزان اثر بخشی دروس روخوانی و ترجمه قرآن کریم در ارتقای مهارت روخوانی و دانش ترجمه ، دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی امین فصلنامه پژوهش های دانش انتظامی سال بیست و دوم شماره ۳
۷. شیخی زاده اول ابوذر (۱۳۹۲). بررسی نقش معاونین و مربیان پرورشی در توسعه و ترویج نسل دانش آموزان مقطع ابتدایی با قرآن کریم حوزه مطالعاتی مدارس ابتدایی سطح شهرستان قاین ، دانشکده علوم قرآنی تهران دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم.
۸. صامت الهام (۱۳۹۲) تأثیر آموزش قرائت قرآن کریم بر توانایی خواندن متن و قرائت قرآن دانش آموزان پسر کم توان ذهنی شهر کرمان ، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان .

۹. صفرزایی، حبیب اله (۱۳۹۲)، عوامل مؤثر بر روخوانی روان خوانی و انس با قرآن دانش آموزان دوره ابتدایی در شهرستان هیرمند، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه سیستان و بلوچستان

۱۰. ضرغامی، حسین، ضرغامی، محمدحسین و ضرغامی حسن (۱۳۹۴). بررسی اثر بخشی آموزش های مدارس قرآن بر مهارت روخوانی قرآن دانش آموزان مقطع ابتدایی، تربیت اسلامی

۱۱. کاظمی علی (۱۳۸۹). بررسی تأثیر آموزشهای قرآنی دوره پیش دبستانی بر مهارت خواندن دانش آموزان پسر اول ابتدایی شهر بردسکن (خراسان رضوی)، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم انسانی دانشگاه پیام نور استان تهران.

۱۲. منصوری، پروانه (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر بهبود آموزش قرآن از منظر معلمان دوره ابتدایی شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته برنامه ریزی درسی دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.

۱۳. موگهی عبدالرحیم (۱۳۸۳). مقدمات وسایل و شرایط حفظ قرآن، مجله مبلغان (۸): ۷۹۷۲.

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی کرمانشاه

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

دانشگاه فرهنگیان

موسسه علمی و حقوقی قانون یار
برگزار می کند

پنجمین همایش علمی - پژوهشی

مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

ارگان ها و سازمان های حامی معنوی برگزاری همایش (در استان کرمانشاه)

دانشگاه فرهنگیان - سازمان ارشاد اسلامی - آموزش و پرورش - بنیاد شهید، سازمان شهرداری و ...

www.Olomensani.ir

www.Ghanonyar.ir

محورهای پذیرش مقالات

تمام گرایش های رشته فقه، حقوق و علوم قضایی

روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم دینی و مذهبی

علوم تربیتی، تکنولوژی آموزشی و آموزش و پرورش

علوم اقتصادی، بانکی و تمام گرایش های مدیریت

مکان و زمان برگزاری همایش

کرمانشاه - ۱۴۰۱/۱۲/۱۱

مدیر اجرایی همایش

دکتر شهلا رضایی

دبیر علمی و مسئول همایش

دکتر بهنام اسدی

ایمیل رسمی همایش جهت دریافت مقالات پژوهشگران

OLOMENSANI@YAHOO.COM

ارسال مقاله از طریق واتس آپ، ایتا، سروش، تلگرام، روبیکا به شماره ۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲

دبیرخانه مرکزی موسسه قانون یار: تهران، میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت، موسسه قانون یار ۵۲۶ - ۰۹۱۶۹۷۹۵۱۹

((در صورت طرح سوال درخصوص ارسال مقاله یا جذب در هیات علمی همایش یا خاتم دکتر قبادی تماس بگیرید ۰۹۱۶۹۷۴۸۶۲۵))

CiteFactor
Academic Scientific Journals

MENDELEY
Academic Scientific Journals

جهاد
دانشگاهی

DRJI
Directory of Research Journals Indexing

CONF PAPER

Academia.edu
California San Francisco

PBIN.com
Sponsored And Indexed

Scientific Information Database

ICI WORLD OF JOURNALS

CIVICALICA
We Respect the Science